

Tulevaisuus-työpajat: raportti

Mariana Salgado, Petra Tikka ja Marja Avonius

Sisäministeriön maahanmuutto-osaston johdolla laaditaan uusi ulkosuomalaisstrategia vuosille 2022-2026. Hanke toteutetaan yhteistyössä asian kannalta keskeisten ministeriöiden ja muiden ulkosuomalaisten asioihin perehtyneiden tahojen kanssa. Strategian yhtenä tavoitteena on arvioida uudenlaisia ulkosuomalaisten vaikuttamis- ja osallistamiskanavia. Hankkeen ensimmäisessä työryhmäkokouksessa nousi lisäksi vahvasti esille toive ulkosuomalaisten osallistamisesta jo strategian laadintavaiheessa.

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto järjesti neljä ulkosuomalaisille suunnattua työpajaa, joiden tarkoituksena oli osallistaa ulkosuomalaisia. Tavoitteena oli kerätä ulkosuomalaisilta arvokasta tietoa, jota voidaan hyödyntää myös uuden strategian laadinnassa.

Työpajat järjestettiin palvelumuotoiluja Mariana Salgadon johdolla. Työpajoissa tukena ovat toimivat puolelta Petra Tikka sekä Marja Avonius. Tavoitteena oli vapaamuotoinen ja aivoriihimäinen keskustelu, jossa ulkosuomalaiset saivat ideoida digitaalisen Mural-pohjan avulla. Työpajat kestivät noin kaksi tuntia ja niissä oli 4-8 osallistujaa. Kaikkien työpajojen kattavana teemana oli tulevaisuuteen suuntautuva ideointi niiden palveluiden ja toimintojen osalta, joita ulkosuomalaiset kokevat tarpeellisiksi kehittää. Työpajojen kysymyksen asettelut erosivat kuultavan kohderyhmän mukaan mutta menetelmällisesti työpajat olivat aika samalaisia. Ajatuksena työpajoissa oli, että kun osallistujilta kysytään, mitä he toivovat tulevaisuudessa, voidaan samalla tutkia, millaisia unelmia ja ongelmia heillä on nykypäivänä. Suhteessa muihin laadullisiin menetelmiin, menetelmällisesti tulevaisuuden työpajat ovat tehokkaita tilaisuuksia ja ne tarjosivat mahdollisuuden kuulla ulkosuomalaisia entistä henkilökohtaisemmin.

Työpajoja järjestettiin kevään 2021 aikana neljä: Finnish Women Worldwide-ryhmälle, 14–20-vuotiaille nuorille, ulkosuomalaisensioireille sekä ulkosuomalaistutkijoille.

Sisällysluettelo

Tulevaisuus-työpajat: raportti	1
Työpaja Finnish Woman Worldwide -ryhmälle	3
Kulttuuri, koulutus ja identiteetti	3
Työelämä	4
Paluumuutto ja Suomessa käyminen.....	4
Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen	5
Terveys	5
Äänestys	5
Armeija.....	5
Yhteenveto työpajasta	6
Työpaja 14-20 vuotiaille ulkosuomalaisnuorille	6
Kulttuuri, koulutus ja identiteetti	7
Työelämä	7
Paluumuutto ja Suomessa käyminen.....	7
Armeija.....	7
Yhteenveto työpajasta	8
Työpaja ulkosuomalaisensenioreille.....	8
Kulttuuri, koulutus ja identiteetti	8
Paluumuutto ja Suomessa käyminen.....	9
Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen	9
Terveys	9
Äänestys	10
Yhteenveto työpajasta	10
Työpaja ulkosuomalaistutkijoille	10
Kulttuuri, koulutus ja identiteetti	11
Työelämä	11
Paluumuutto ja Suomessa käyminen.....	12
Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen	12
Terveys	12
Äänestys	12
Yhteenveto työpajasta	13
Kootut ideat.....	13
Yhteenveto.....	15

Työpaja Finnish Woman Worldwide -ryhmälle

Ensimmäinen työpaja järjestettiin 8.4.2021 Finnish Women Worldwide -ryhmälle. Ryhmä päätyi kuultavaksi oman aktiivisuutensa ansiosta: FWW oli sisäministeriöön yhteydessä ja ehdotti yhteistyötä. Finnish Women Worldwide (FWW) on kansainvälinen suomalaisten naisten verkosto, joka toimii tällä hetkellä pääasiassa Facebookissa sähköisenä yhteisönä, johon voi liittyä kaikkialta maailmasta. Facebook-yhteisössä on tällä hetkellä (03-2021) noin 4 200 jäsentä, arviolta noin 100 eri maasta ympäri maailman. Keskustelufoorumin lisäksi yhteisö järjestää asiantuntija-pohjaisia tapahtumia ulkosuomalaisille naisille sekä virtuaalisesti että livenä ja ylläpitää blogia ja nettisivua. FWW on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yhteisö, joka ei tavoittele voittoa. Osallistujat työpajaan saatiin FWW:n omien verkostojen kautta. Osallistujat olivat Keski-Euroopassa asuvia, 27—58-vuotiaita ja pääosin korkeakoulutettuja naisia. Osa heistä oli asunut ulkomailla yli 15 vuotta ja osa vasta muutamia vuosia. Yksi osallistuja oli muuttamassa takaisin Suomeen lähiaikoina.

Työpajan aikana kerätty materiaali löytyy Mural-pohjalta: [Ulkosuomalaisstrategia- Työpajat • SM Finland \(mural.co\)](#)

Työpajan alussa käytiin keskustelua osallistujien suhteesta Suomeen. Ensin käytiin lyhyt katsaus osallistujien tämän hetkisistä tunteista Suomea kohtaan. Esiin nousivat etenkin perheeseen ja kotimaahan liittyvät ajatukset. Osa koki suhteen Suomeen myös sekavaksi. Osallistujat korostivat myös yhteyden säilyttämistä Suomeen ulkomailla asumisesta huolimatta.

Seuraavaksi siirryttiin keskustelemaan siitä, miten osallistujat toivoisivat suhteen kehittyvän tulevaisuudessa. Osallistujat halusivat säilyttää yhteyden Suomeen sekä omalta että lastensa osalta. Keskustelua käytiin mm. kulttuuriin ja kieleen liittyvistä palveluista, identiteetistä, työelämään liittyvistä asioista sekä asioiden hoitamiseen liittyvistä käytännön palveluista. Osallistuja korostivat, että heitä kiinnostavat myös tiiviimmät yhteydet työelämässä.

Työpajan seuraavassa osassa osallistujia pyydettiin ideoimaan, miten heidän suhdettaan Suomeen voidaan kehittää ja minkälaisia palveluita ja toimintoja osallistujat tähän tarvitsisivat. Kysymys jaettiin kolmeen osaan sen mukaan, mitä osallistujat kokivat tärkeiksi kehittää lähitulevaisuudessa parin vuoden sisällä, viiden vuoden sisällä ja kymmenen vuoden sisällä. Vastauksia jäsentämään pohjalle oli valmiiksi koottu sarakkeita tietyistä teemoista. Teemoja nousi keskustelun myötä myös lisää ja aihealueet, joista joista lopulta käytiin keskustelua, olivat *kulttuuri ja koulutus, passit ja muut dokumentit, terveys, digitaaliset palvelut, paluumuuttajille suunnatut palvelut, äänestys, työelämä sekä armeija*.

Osallistujille tarjottiin mahdollisuus vielä työpajan jälkeenkin lisätä Mural-alustalle ideoita ja kommentteja. Työpajan lopuksi osallistujat saivat antaa vapaasti palautetta työpajan toteutuksesta. Osallistujat kiittivät antoisasta keskustelusta ja mahdollisuudesta saada äänensä kuuluviin. Osallistujat kertoivat oivansa mielellään jatkossakin mukana vastaavanlaisissa osallistamistilaisuuksissa.

Kulttuuri, koulutus ja identiteetti

1) **Lapsille ja nuorille suunnatut sekä Suomen-kielen opiskeluun liittyvät palvelut.** Esiin nousi toiveet online-kursseista, joihin on helppo osallistua myös Suomen ulkopuolelta. Koulutuspalveluiden osalta toivottiin vahvaa digitaalisuuden jatkamista Suomi-koulujen ja Kulkurikoulun osalta.

2) Nuorten osalta esitettiin toive **online-opetuksesta teini-ikäisille**. Toiveena oli nuorille suunnattu kevyempi opiskelumahdollisuus, sillä monesti lapsia ja nuoria kuormittaa jo heidän pääasiallinen koulunsa. Ideoina korostuivat mm. lukiokurssien suorittaminen etänä sekä nuorille suunnattu kevyempi hybridi mallinen Suomi-koulu/Kulkurikoulu.

3) **Nuorisotyötä** toivottiin tulevaisuudessa mahdolliseksi etänä.

4) **Suomalaisten kulttuuripalveluiden saatavuus ulkomailla.** Esimerkkinä nousi YLE Areenan palvelut, joiden käyttäminen ei ole tällä hetkellä ulkomailla täysimääräisesti mahdollista.

5) Identiteetin osalta korostettiin **suomalaisen, eurooppalaisen ja kansainvälisen identiteetin sekoittumista.** Osallistujat toivoivat, että heidät otettaisiin vastaan Suomessa positiivisemmin ja ettei heitä jaoteltaisi vain suomalaisiksi tai ulkosuomalaisiksi. Harva identifioi itsensä vain suomalaiseksi ja osallistujat kokivat ahdistusta siitä, että Suomeen palatessaan heidät leimattaisiin vain suomalaisiksi. Osallistujat näkivät hybridi-identiteettinsä voimavarana ja toivoivat myös muiden suomalaisten kunnioittavan sitä.

6) Osallistujat kokivat, että varsinkin suhtautuminen ulkosuomalaisuuteen vaatii **yleisen keskustelun edistämistä** ja tietynlaisen **uudenlaisen kansainvälisen osaajan brändin kehittämistä.** Kymmenen vuoden päästä osallistujat toivovat, että ”me vs. ne” -ajattelumallista oltaisiin päästy eteenpäin ja kansainväliset osaajat, joilla on yhteys Suomeen, nähtäisiin arvokkaina. Tämän osalta toivottiin kulttuurillista asennemuutosta, jotta kansainväliseen identiteettiin suhtauduttaisiin sallivammin. Eräs osallistuja totesi, että tämä on suuri syy siihen, miksei Suomeen muuttaminen tunnu houkuttelevalta.

Työelämä

1) **Ulkomailla hankittujen tutkintojen ja muiden vastaavien todistusten kelpoisuuteen Suomessa** toivottiin muutosta. Osallistujat jakoivat kokemuksen siitä, ettei heidän ulkomailla hankittuja tutkintoja tai työkokemusta arvostettu Suomessa tarpeeksi. Moni koki, että heidän ulkomailla hankkimansa kokemus koettiin Suomessa huonompina suhteessa Suomessa hankittuun vastaavaan kokemukseen. Tähän kaikki osallistujat toivoivat muutosta, jotta ulkomailla hankittu työ- ja opintokokemus nähtäisiin yrityksissä voimavarana. Keskustelussa korostui jo esiin noussut huomio, kansainvälisen työkokemuksen arvostamisesta ja lisäarvosta Suomelle.

2) **Töiden tekeminen Suomeen ulkomailla tehtävien töiden ohella** nähtiin kuitenkin liian haastavaksi tällä hetkellä mm. verotuksellisista syistä. Kehitystä kaivattiin, sillä monelle osallistujalle töiden tekeminen asuinvaltion lisäksi myös Suomeen on haastavaa tuplaverotuksen pelon vuoksi. Yhden osallistujan mukaan projektiluontoisten töiden tekeminen muihin maihin on verotuksellisesti helpompaa.

3) Kehittämiskohteena nähtiin lisäksi **työelämään liittyvät verkostot** ja näiden merkitys mm. **paluumuuton** kannalta. Tähän liittyen esiin nousi myös kysymykset ammatillisen yhteyden säilyttämisestä Suomeen. Yhteistyötä toivottiin, sillä se vahvistaisi osallistujien henkilökohtaista yhteyttä Suomeen sekä mahdollistaisi ulkosuomalaisissa olevan voimavaran hyödyntämisen Suomen työmarkkinoilla. Lisäksi ulkosuomalaisten perheille toivottiin sopeutumispalveluita töiden osalta. Osallistujat halusivat kehittää töiden joustavuutta ja yhteyttä Suomeen.

4) Ulkosuomalaisuutta voitaisiin myös **hyödyntää mm. korkeakouluissa** paljon nykyistä enemmän. Myöskin opiskelun kansainvälinen ja rajat ylittävä hybridimalli herätti kannatusta.

Paluumuutto ja Suomessa käyminen

1) Ideoita nousi lisäksi erilaisista konsepteista, joissa ihmisiä **valmennettaisiin paluumuuttoon** ottaen huomioon kulttuuri erot, tavat ja kieli.

2) Paluumuutto teemana herätti osallistujissa **sekavia tunteita etenkin identiteetin ja käsitteen osalta.** Osallistujat kokivat, ettei paluumuuttaja-käsite vastaa nykypäivää ja se tulisi päivittää. Paluumuuttaja-käsitteen nähtiin korostavan haitallista ”me vs. ne”-ajattelumallia sekä sitä, että Suomeen palaamisen jälkeen henkilö olisi taas vain täysin suomalainen. Osallistujat nostivat esiin myös sen, ettei varsinaisia paluumuuttajia tulevaisuudessa enää ole, sillä työskentely valtion rajat ylittävästi on mahdollista ja yleistä.

Tulevaisuuden tavoitteena osallistajat näkivät kansainvälisen ja kotimaisen työelämän yhdistymisen. Osallistajat näkivät, että tämä olisi Suomelle erittäin arvokas symbioosi. Toiveena nähtiin eläminen kahdessa maassa tasapuolisesti niin, että tämä olisi töiden ja verotuksen puolesta mahdollista.

3) Lyhyen aikavälin tavoitteena korostuivat **neuvontaan ja tiedon lisäämiseen liittyvät palvelut**. Ratkaisuksi ehdotettiin yhtä sivustoa, josta löytyisi tiedot ja linkit liittyen takaisin muuttoon. Kehitettäväksi ehdotettiin myös paluumuuttajille suunnattuja pakettiratkaisuja ja palveluita, joissa kaikki muuttoon vaadittavat asiat olisi koottu yhteen. Paluumuuttajille kohdennettujen palveluiden kehittäminen nähtiin tärkeäksi. Osallistajat totesivat, etteivät tiedä mitä asioita paluuseen liittyen tulisi hoitaa.

Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen

1) Ehdottomasti eniten keskustelu herätti passien, muiden dokumenttien ja tunnistautumisen **osalta vahva tunnistautuminen**. Ongelmallisena tällä hetkellä koettiin etenkin arkisten, tunnistautumista vaativien, asioiden hoitaminen. Kaikki osallistajat kokivat digitaalisen asioimisen Suomeen suunnattujen palveluntarjoajien palveluissa haasteellisena. Monien alustojen ja palveluiden käyttö vaatii mm. suomalaista pankkikorttia, osoitetta tai puhelinnumeroa. Näiden asioiden kehittäminen nähtiin erittäin tarpeellisena ja kiireellisenä. Yhtenä ongelmana nähtiin myös se, että sijoitusasunnon ostaminen Suomesta on vaikeaa ilman pysyvää osoitetta Suomessa.

2) Passien osalta toivottiin kehitettäväksi etenkin **mahdollisuutta hakea passia sähköisesti** ulkosuomalaisena. Käytännön esteeksi muodostuu lisäksi aina se, ettei ulkomaisesta valokuvaamosta otettu passikuva kelpaa sähköiseen hakemukseen. Lähes kaikki osallistajat joutuvat noutamaan passin fyysisesti asuinmaansa Suomen suurlähetystöstä, mikä aiheuttaa käytännön haasteita. Osallistajat korostivat lisäksi passin lyhyttä viiden vuoden voimassaoloaikaa. Monet osallistajat kertoivat näiden seikkojen olevan syy siihen, miksi he ovat päätyneet hakemaan asuinmaansa kansalaisuutta. Tämä on ollut helpompaa ja kannattavampaa kuin uusia Suomen passi.

3) Esiin nousi idea mm. **digitaalisista alustoista**, jotka tukevat yhteyttä Suomeen ja joissa vois helposti hallita omia henkilödokumenttejaan. Pidemmälle ulottuvat toiveet koskivat eläkkeen sähköistä hallintaa, sekä tietoturvan parantamista.

4) Tulevaisuuden osalta osallistajat jakoivat huolen omien vanhempiensa asioiden hoitamisesta ulkomailta käsin. Tähän toivottiin kehitystä vahva tunnistautumisen ja digitalisaation keinoin.

Terveys

1) Terveysasioiden osalta osallistajat kokivat tarpeelliseksi **kehittää toimivaa tietojen vaihtoa maiden välillä**. Esiin nousi etenkin tällä hetkellä olevat haasteet diagnoosien siirrossa. Lyhyen aikavälin toiveen korostui etenkin lisäksi mahdollisuus käyttää Oma kanta-palvelua ja saada sieltä tietoja. Osa osallistujista nosti lisäksi esiin omien terveystietojen poistumisen Oma kanta -palvelusta ja tämän ongelmallisuuden.

2) Osallistajat toivoivat myös mahdollisuutta **saada terveydenhuollon palveluita ulkomailla**. Tämä koski etenkin mielenterveyspalveluita, jotka onnistuvat etänä ja joissa oman äidinkielen tarve on korostunut.

Äänestys

1) Äänestyksen osalta kaikki osallistajat kannattivat mahdollisuutta **sähköiseen äänestykseen**.

Armeija

1) Armeijan osalta esiin nostettiin haasteena etenkin suomen kieli silloin kun armeijaan tuleva ulkosuomalainen ei puhu suomea.

2) Tiedon lisääminen ja saaminen koettiin tärkeinä.

Yhteenveto työpajasta

Vaikeudet ulkomaalaisten työllistymisessä aiheuttivat harmia ulkosuomalaisille. Moni ei halua muuttaa takaisin Suomeen, sillä puolison olisi vaikeaa saada töitä Suomesta. Myös ulkosuomalaisten itsensä kokema arvostuksen puute Suomen työelämässä vaikutti haluun palata Suomeen. Käytännössä tämän koettiin näkyvän esimerkiksi ulkomailla hankitun työkokemuksen tai koulutuksen arvottamisessa alemmas suhteessa samaan kokemukseen Suomessa.

Passin uusimisessa ilmeni osallistujien keskuudessa haasteita. Moni osallistuja ei asunut samassa kaupungissa suurlähetystön kanssa, jolloin pitkä fyysinen matka koitui ongelmaksi. Passin lyhyt voimassaoloaika yhdistettynä hankalaan ja kalliiseen uusimisprosessiin oli saanut useat osallistujat pohtimaan Suomen passista luopumista.

Osallistujat kaipasivat selkeyttä etenkin **verotukseen liittyviin asioihin**, jotta heille olisi mahdollista tehdä töitä myös Suomeen ulkomailta käsin. Osallistujat kokivat, että heillä on **tietotaitoa ja kokemusta**, jota Suomen kannattaisi ehdottomasti hyödyntää.

Erialaisten **digitaalisten palveluiden kehittämisen tarve** korostui työpajassa. Ulkosuomalaisten näkökulmat olisi hyvä ottaa kehitysvaiheessa huomioon, jotta myös heidän asiointinsa Suomeen helpottuisi.

Työpaja 14-20 vuotiaille ulkosuomalaisnuorille

Toinen työpaja järjestettiin 20.4.2021 ulkosuomalaisille nuorille. Nuoret ovat olleet tähän mennessä aliedustettuina ulkosuomalaisten kuulemiseen liittyvissä toimissa, kuten esim. Siirtolaisuusinstituutin teettämässä muuttuva ulkosuomalaisuus kyselytutkimuksessa. Tämän johdosta sisäministeriö halusi järjestää nuorille työpajan, jossa heillä olisi mahdollisuus nostaa esiin heille tärkeitä ulkosuomalaisuuteen liittyviä asioita. Osallistujat työpajaan löydettiin Suomi-Seuran sekä Suomi-koulu-verkoston kautta. Osallistujat olivat 14–20-vuotiaita ulkosuomalaisnuoria, jotka asuvat tällä hetkellä ulkomailla pysyvästi. Osallistujia oli kolme ja he asuivat tällä hetkellä Keski-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Saadaksemme kattavamman kuvan nuoren toiveista järjestimme lisäksi kaksi yksilöhaastattelua samoilla kysymyksillä.

Työpajan aikana kerätty materiaali löytyy Mural-pohjalta [Ulkosuomalaisstrategia- Työpajat 3 • SM Finland \(mural.co\)](https://mural.co)

Työpajan alussa käytiin keskustelua osallistujien suhteesta Suomeen. Osallistujilla oli myönteinen ja iloinen suhtautuminen Suomeen. Keskustelussa nousi esiin etenkin Suomen luonto ja rauhallisuus. Osallistujat kävivät usein Suomessa kesällä lomien aikaan ja mm. mökkeilivät pienemmillä paikkakunnilla.

Seuraavaksi keskusteltiin tutustumisesta muihin ulkosuomalaisiin ja suomalaisiin nuoriin. Osallistujien ystävyyssuhteet suomalasiin perustuivat vahvasti omien vanhempien suomalaisten ystävien lapsiin tai Suomessa asuviin sukulasiin. Jo rippikoulun käynyt osallistuja oli saanut ystäviä myös leirin kautta ja jo armeijan käynyt oli saanut ystäviä armeijasta. Osallistujat kaipasivat lisää mahdollisuuksia ystävystyä sekä muiden ulkosuomalaisnuorten että suomalaisten nuorten kanssa. Osallistujat eivät olleet asuneet Suomessa (armeijan käynyt oli asunut armeijan ajan), joten omia yhteyksiä Suomeen ei ollut syntynyt.

Palvelut, jotka vaikuttavat nuorten suhteeseen Suomeen nykypäivänä, ovat WhatsApp, Youtube ja videopelit. Osallistujat pitivät yhteyttä suomalaisiin ystäviinsä ja perheisiinsä WhatsApp-sovelluksen kautta. Kaikki osallistujat olivat käyttäneet YLE:n palveluita ja etenkin YLE:n joulukalenteri-ohjelma sai mainintoja. Suomalaisia äänikirjoja osallistujat eivät olleet kuunnelleet ja ne eivät toimineet Pohjois-Amerikassa.

Osallistajat käyttivät lisäksi muita sosiaalisen median sovelluksia kuten Instagramia sekä videopelejä. Myös näiden välityksellä pidettiin yhteyttä muihin nuoriin.

Työpajan seuraavassa osassa osallistujia pyydettiin ideoimaan, miten heidän suhdettaan Suomeen voidaan kehittää ja minkälaisia palveluita ja toimintoja osallistajat tähän tarvitsisivat. Kysymys jaettiin kolmeen osaan sen mukaan, mitä osallistajat kokivat tärkeiksi kehittää lähitulevaisuudessa parin vuoden sisällä, viiden vuoden sisällä ja kymmenen vuoden sisällä. Vastauksia jäsentämään pohjalle oli valmiiksi koottu sarakkeita tietyistä teemoista. Teemoja nousi keskustelun myötä myös lisää ja aihealueet, joista käytiin lopulta keskustelua pyörivät *kulttuurin ja koulutuksen, digitaalisten palveluiden sekä viestinnän* ympärillä. Keskustelua käytiin myös *armeijasta ja työharjoittelusta*. Osallistajat ideoivat erilaisia palveluita, joita he mielellään käyttäisivät.

Kulttuuri, koulutus ja identiteetti

1) Esiin nousi **kiinnostus erilaisia leirejä kohtaan**. Muutamalla nuorella oli suunnitelmissa tulla Suomeen kansainväliselle rippileirille. Yksi osallistuja oli myös jo käynyt Suomessa rippileirillä. Leireissä kiinnosti eniten mahdollisuus tavata muita nuoria. Merkittävää oli, että osallistujien suomalaiset äidit järjestävät leirit ja tutkivat mahdollisuuksia lastensa puolesta. Yksi osallistuja oli käynyt nuorena Suomi-koulussa.

2) **Yliopistoiden ja lukioiden vaihto-opiskelun** mahdollisuus ulkosuomalaisille mainittiin ja kaivattiin myös matalaa kynnystä ottaa suomalaisista kouluista yksittäisiä etäkursseja. Korkeakouluopistojen osalta osallistajat pitivät mahdollisena ideaa, että he tulevaisuudessa suorittaisivat tutkinnon Suomessa. Osa heistä ei tiennyt minkälaisia mahdollisuuksia heillä olisi opiskella Suomessa.

3) Suurlähetystöt voisivat järjestää **ulkosuomalaisnuorille suunnattuja tapahtumia**, jossa samassa maassa asuvat nuoret voivat tutustua keskenään.

4) Keskusteluissa nousi nuorten toiveet **verkostoitua muiden ulkosuomalaisnuorten ja suomalaisnuorten kanssa**. Tähän liittyen ideoitiin mm. online- alustoja, joiden kautta muihin nuoriin voi tutustua.

5) **Online-alustalla tapahtuvia kursseja**. Teemoina ideoitiin mm. suomalaisen ruokaan keskittyvä kokkauskurssi, suomen kielen kursseja sekä Suomen luonnosta kertova kurssi.

Työelämä

1) **Työharjoittelu tai kesätyö Suomessa** eri ikäisille ulkosuomalaisille kiinnosti osallistujia. Tällaista toivottiin erityisesti yliopistosta valmistumisen jälkeen tai kesän ajalle.

Paluumuutto ja Suomessa käyminen

1) **Matkaopaspalvelu**, jossa ulkosuomalaisnuoret voisivat toimia oppaina suomalaisille nuorille, jotka matkustavat kaupunkiin, jossa he asuvat. Tämä edistäisi tutustumista muiden suomalaisten nuorien kanssa.

2) Ulkosuomalaisnuorille suunnattu Helsinki tai muu Suomi -teemainen **matka, jossa tutustutaan kesällä Suomeen**. Esimerkiksi Israel tarjoaa matkoja juutalaisille lapsille diasporassa.

3) Kun osallistajat vierailevat Suomessa, he haluaisivat **mahdollisuuden verkostoitua muiden suomalaisten nuorten kanssa**.

Armeija

1) Toiveena nousi ulkosuomalaisten **mahdollisuus käydä armeija myös maaseudulla**. Tällä hetkellä ulkosuomalaiset käyvät armeijan Santahaminassa.

Yhteenveto työpajasta

Työpajassa korostui, että **ulkosuomalaisnuorille ei ole olemassa verkostoa**, jonka avulla he voisivat pitää yhteyttä toisiinsa. Osallistujat olivat innokkaita osallistumaan tapahtumiin ja verkostoitumaan muiden nuorten kanssa, jos tähän olisi vaivatonta mahdollisuutta. Yhden osallistujan mukaan ainoa kommunikointi Suomen taholta oli tullut armeijakutsun muodossa. Muuten kaikki tieto liittyen Suomeen ja Suomen tarjoamiin mahdollisuuksiin tuli osallistujille vanhempien kautta. Osallistujat pitivät tärkeänä saada suoraan heille suunnattua tietoa siitä, mitä sellaista Suomessa järjestetään nuorille, johon heilläkin olisi mahdollisuus osallistua. Työpajan perusteella olisi tarpeen miettiä, tulisiko erityisesti ulkosuomalaisnuorille suunnattua viestintää ja verkostoitumismahdollisuuksia kehittää. Tällöin heidän yhteytensä Suomeen vahvistuisi.

Osallistujat olivat myös kiinnostuneita tutustumaan paremmin Suomeen etenkin **koulutuksen ja matkustamisen osalta**. Se, että Suomi saisi ulkosuomalaisnuoren opiskelemaan Suomeen hyödyttäisi pidemmällä tähtäimellä myös Suomen työmarkkinoita. Ulkosuomalaisnuoret ovat potentiaalisia paluumuuttajia.

Työpaja ulkosuomalaisnuoreille

Kolmas työpaja järjestettiin iäkkäämmille ulkosuomalaisille, joilla on etäyhteyksillä toteutettavaan työpajaan digitaaliset valmiudet. Aloite ulkosuomalaisnuoreiden kuulemiseen tuli Suomi-Seuralta, sillä useimmiten vanhemmat ihmiset ovat aliedustettuina vaikuttamiskanavissa. Osallistujat työpajaan saatiinkin Suomi-Seuran omien verkostojen kautta. Osallistujat asuivat Euroopassa ja Etelä-Amerikassa. Suomi-Seuran puolelta työpajaan osallistui Jenny Orphanou.

Työpajan aikana kerätty materiaali löytyy Mural-pohjalta [Ulkosuomalaisstrategia- Työpajat 3. Seniorit • SM Finland \(mural.co\)](#)

Työpajan alussa käytiin keskustelua osallistujien suhteesta Suomeen. Esiin nousi etenkin Suomen merkitys osallistujille kotimaana ja isänmaana. Monella oli myös sukulaisia ja lapsenlapsia Suomessa, joiden kautta tiivis yhteydenpito Suomeen oli säilynyt. Osallistujat vierailivat Suomessa säännöllisesti ja pitivät jatkuvasti yhteyttä Suomessa asuviin ystäviin ja sukulaisiin. Myös toisessa maassa oleva paikallinen suomalaisyhteisö oli osallistujille tärkeä.

Työpajan seuraavassa osassa osallistujia pyydettiin ideoimaan, miten heidän suhdettaan Suomeen voidaan kehittää ja minkälaisia palveluita ja toimintoja osallistujat tähän tarvitsisivat. Kysymys jaettiin kolmeen osaan sen mukaan, mitä osallistujat kokivat tärkeiksi kehittää lähitulevaisuudessa parin vuoden sisällä, viiden vuoden sisällä ja kymmenen vuoden sisällä. Vastauksia jäsentämään pohjalle oli valmiiksi koottu sarakkeita tietyistä teemoista. Teemoja nousi keskustelun myötä myös lisää ja aihealueet, joista käytiin lopulta keskustelua, olivat *kulttuuri, passit ja muut dokumentit, terveys, teknologia, paluumuuttajille suunnatut palvelut, äänestys sekä viestintään liittyvät palvelut*.

Työpajan lopuksi osallistujat saivat antaa vapaasti palautetta työpajan toteutuksesta. Osallistujat kokivat kuulemistavan ja ryhmäkoon sopivana mielenkiintoisen keskustelun syntymiseen. Osallistujista oli myös tärkeää itse kuulla kokemuksia eri maista.

Kulttuuri, koulutus ja identiteetti

1) Osallistujat, jotka olivat isovanhempia, toivoivat **yhteistä kulttuurillista tekemistä**, kuten teattereita ja musikaaleja lastenlasten kanssa, joihin voisi osallistua etäyhteydellä eri maista.

2) Suomessa tapahtuvia **kulttuuritapahtumia, kuten oopperajuhlia ja teattereita toivottiin saatavaksi etäyhteyksien avulla** niin, että niihin voisi osallistua eri maista. Tähän liittyen toivottiin myös enemmän tiedotusta: esimerkiksi yksi sivusto, josta löytyisi koko kesän kulttuuritarjonta. Kulttuuripalveluiden osalta

korostui lisäksi tarve saada palveluita suomen kielellä. Etenkin muistisairauksien yhteydessä muu kielitaito usein heikentyy, jolloin suomenkielellisten palveluiden, myös kulttuuriin liittyvien, tärkeys korostuu.

3) Erilaiset **vanhemmille ulkosuomalaisille suunnatut kurssit** herättivät myös mielenkiintoa. Aiheena osallistujia kiinnosti kaikki yleiseen hyvinvointiin liittyvä, mm. ruoka, terveys, liikunta ja taide. Liikuntakursseja toivottiin tallenteina, jotta niihin voisi osallistua omien aikataulujen mukaan. Yhtenä kurssi ideana nousi oman vanhuuden suunnittelu -teemainen kurssi, jossa huomioitaisiin ulkosuomalaisten vanhusten tarpeet ja tilanteet, joihin on hyvä varautua.

Paluumuutto ja Suomessa käyminen

1) Osallistujien keskuudessa nousi esiin **huoli palveluiden saamisesta Suomessa** heti muuton jälkeen. Monet osallistujat tarvitsisivat etenkin terveyspalveluita heti ensimmäisestä muuttoilmoituspäivästä alkaen.

2) Osallistujat halusivat, että Suomeen muuton jälkeen heille **tarjottaisiin tukea** mahdollisten vastoinkäymisten sattuessa.

3) Esiin nousi huomiot **matkavakuutuksista vanhetessa**. EU:n ulkopuolelta tultaessa tulisi olla matkavakuutus terveysasioita varten, mutta näitä ei enää tietyssä iässä myönnetä. Tällöin on riskialtista matkustaa Suomeen. Esiin nousi huomio, etteivät suomalaiset matkavakuutustarjoajat myönnä vakuutuksia ulkomailla asuville vanhemmille Suomen kansalaisille. Koronapandemiasta johtuen myös rokotukset huolettivat osallistujia.

Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen

1) **Passin uusimiseen** toivottiin helpotusta sähköisesti haettavalla passilla. Passin fyysinen hakeminen on haastavaa, jos ei asun edustuston lähettyvillä. Tähän voisi auttaa ns. kiertävä viranomainen, ns. "passisalkku", maan sisällä. Passin voimassaoloajaksi toivottiin viiden vuoden sijaa kymmentä vuotta.

2) **Sähköistä vahvaa tunnistautumista** toivottiin myös parannettavan, koska kaikilla ei ole suomalaista pankkikorttia. Sähköisellä tunnistautumisella saataisiin myös edunvalvontapalveluiden hoitamiseen, kuten valtakirjoihin, helpotusta.

3) Erilaisten dokumenttien **käännöspalveluille** nähtiin tarvetta. Monen maan viranomaiset eivät hyväksy mm. Kelasta ja verolta saatavia suomen- tai englanninkielisiä dokumentteja. Viranomaisdokumenteille olisikin hyvä olla saatavilla käännöspalvelu heti dokumenttia tilatessa.

4) Osallistujat kokivat, että Suomen suunnalta tapahtuvaa **viestintää voitaisiin kehittää** niin, että tieto tavoittaisi heidätkin. Tähän hyviä vaihtoehtoja olisivat tiedottaminen Kelan kirjeiden tai lähetystöjen kirjeiden mukana. Kirjepostin hitaus tosin huolestutti osallistujia. Viestinnässä voisi hyödyntää myös Suomi-Seuraa sekä sosiaalisen median ryhmiä (esim. Facebook), joissa on mukana paljon vanhempia ulkosuomalaisia. Ruotsissa viestintä voisi tapahtua myös paikallisen suomenkielisen radion kautta. Osallistujat toivoivat, että tulevaisuudessa kehitettäisiin oma valtionhallinnon kansainvälisiin asioihin keskittyvä kanava esim. kotisivu tai sosiaalisen median kanava.

Terveys

1) Etenkin **oman vanhuuden suunnitteluun ja varautumiseen** ulkomailta käsin toivottiin lisää tietoa. Ideana esitettiin sivustoa, josta tämän aiheen teemaisesti löytyisi koottuna vanhuuteen ulkomailla liittyvät tarvittavat tiedot.

2) **Suomenkielisiä terveyspalveluita** toivottiin etänä. Moni osallistuja nosti esiin huolen siitä, että mahdollisen muistisairauden myötä muu kuin oma äidinkielen taito heikkenee. Tällöin suomen kielellä

saatavien palveluiden tärkeys korostuu. Osallistajat näkivät uhkana mahdollisen Suomeen paluun ns. pakotettuna heikentyneen terveydentilan takia. Tähän liittyen toivottiin, että tulevaisuudessa kuntoutuspalveluita mm. halvauksen sattuessa voisi saada suomen kielellä. Keskustelussa nousi esiin idea myös suomalaisesta hoitokodista ulkomailla.

Äänestys

1) Kaikki osallistajat toivoivat siirtymistä **sähköiseen äänestykseen**. Kirjeäänestyksen osalta nousi esiin epäkohta, kun Chilessä asuva osallistuja kertoi, että viime vaaleissa äänestyskortit saapuivat vasta vaalien jälkeen. Hidas posti on syynä siihen, etteivät osallistajat luottaneet, että heidän äänensä tulisi perille Suomeen. Osallistajat eivät nähneet kirjeäänestystä toimivana myöskään siitä näkökulmasta, ettei kirjeen lähettäjä saa vahvistusta siitä, että hänen äänensä on vastaanotettu. Esiin nousi myös huomio, että fyysisten äänestyspaikkojen väheneminen esim. Ruotsissa johtaa myös vähentyneeseen äänestysaktiivisuuteen.

Yhteenveto työpajasta

Suurimpina huolenaiheina osallistujien keskuudessa olivat **terveyteen ja vanhenemiseen liittyvät asiat**. Osallistajat toivoivat, että suomalaisia terveyspalveluita olisi mahdollista saada etänä. Tähän yhtenä syynä oli huoli siitä, että mahdollisen sairauden edetessä muu kielitaito katoaa. Myös Suomeen takaisin muuttaessa julkiset terveyspalvelut olisi tärkeää saada käyttöön saman tien.

Suomalaisten kulttuuripalveluiden saatavuus ulkomailla oli osallistujien toiveissa. Osallistajat joutuivat turvautumaan epävirallisiin keinoihin, jos he halusivat nähdä mm. suomalaisia ohjelmia. Kulttuuriyhteyden säilyttäminen oli osallistujille tärkeää ja tähän toivottiin Suomen tukea.

Työpajassa korostui osallistujien **toiveet tiedonsaannin osalta**. Kaikista aihealueista toivottiin lisää yhteen paikkaan koottua tietoa, jossa vanhuksat olisi erikseen huomioitu. Erityisesti oikeudesta sosiaali- ja terveyspalveluihin pitäisi olla paremmin tietoa saatavilla. Kaikilla osallistujilla tuntui olevan huolia sen suhteen, mitä vanheneminen ulkomailla käytännössä tarkoittaa ja onko paluumuutto Suomeen vanhenemisen vuoksi välttämätöntä.

Työpaja ulkosuomalaistutkijoille

Neljäs työpaja järjestettiin 6.5.2021 ulkosuomalaistutkijoille. Tutkijataustaiset ovat merkittävä ryhmä ulkosuomalaisten joukossa ja erityisosaajina heidän tietojensa ja taitojensa parempi hyödyntäminen voisi olla Suomelle erityisen kiinnostavaa. Tutkijat, jotka osallistuivat työpajaan, asuivat pääosin Euroopassa. Lisäksi yksi osallistuja asui Australiassa ja yksi Japanissa.

Työpajan alussa käytiin keskustelua osallistujien suhteesta Suomeen. Osallistujilla oli pääosin lämmin suhtautuminen Suomeen. Suomi nähtiin osana identiteettiä etenkin kielen ja kulttuurin kautta. Monella osallistujalla oli perhettä ja sukulaisia Suomessa. Lisäksi Suomi korostui puheenvuoroissa koulutuksen osalta, sillä moni oli suorittanut opintoja Suomessa. Suhde Suomeen oli toisaalta myös etäinen. Moni osallistuja mainitsi erikseen, ettei näe asumista Suomessa enää mahdollisena. Suurin syy tähän oli tietynlaisen avoimuuden puute etenkin työelämässä, joka teki osallistujien kumppanien työnhausta Suomessa mahdotonta. Osallistajat korostivat myös rahoituksen saamisen rajallisuutta tutkimuksen tekemiselle Suomessa.

Tämän jälkeen käytiin keskustelua tutkijoiden verkostoista. Kysymyksillä kartoitettiin myös suurlähetystöjen ja alumniverkostojen roolia verkostojen kannalta. Lähes kaikki osallistajat ilmoittivat, etteivät he ole verkostoituneet suurlähetystönsä kautta. Suurlähetystöjen kaukaiset sijainnit vaikuttivat osaltaan tähän. Kokemuksissa nousi kuitenkin esiin, että tarpeen vaatiessa suurlähetystöistä saa apua esim. haastateltavien tavoittamiseen. Osallistujilla ei myöskään ollut yhteistyötä suomalaisen alumniverkoston kanssa. Vain yksi osallistuja oli liittynyt Helsingin yliopiston alumniyhteisöön, mutta hänkään ei ollut aktiivinen jäsen. Osallistajat kokivat, ettei alumniyhteisö ole heille oleellinen verkosto. Moni osallistuja nosti esiin kysymyksen

siitä, että mitä tutkijoille itselleen tarjotaan näiden verkostojen kautta. Osallistujat toivoivat konkreettista siihen, miten suomalaiseen yhteiskuntaan sidoksissa olevat verkostot voisivat hyödyttää sekä heitä että Suomea. Tutkijoiden omat verkostot löytyivät yliopistojen ja omien tutkimusalojen kautta. Osallistujat toivat esiin, että varsinkin Alankomaissa, Belgiassa ja Ranskassa on hyvät verkostot tutkijoille. Australia puolestaan on virallisten verkostojen puolelta unohduksissa sen kaukaisesta asemasta johtuen. Esiin nousi myös, että enemmän tutkijaverkostoja Suomen suuntaan kaivattaisiin. Kontaktien luominen Suomeen tuntui osallistujista haastavalta ja vaikealta. Suomalaiseen tutkijayhteisöön on osallistujien mielestä vaikeaa päästä mukaan. Tähän helpotusta toisi mm. matalan kynnyksen vaihtojaksot ja Suomeen suoritettavat osaopinnot.

Työpajan seuraavassa osassa osallistujia pyydettiin ideoimaan, miten heidän suhdettaan Suomeen voidaan kehittää ja minkälaisia palveluita ja toimintoja osallistujat tähän tarvitsisivat. Kysymys jaettiin kolmeen osaan sen mukaan, mitä osallistujat kokivat tärkeiksi kehittää lähitulevaisuudessa parin vuoden sisällä, viiden vuoden sisällä ja kymmenen vuoden sisällä. Vastauksia jäsentämään pohjalle oli valmiiksi koottu sarakkeita tietyistä teemoista. Teemoja nousi keskustelun myötä myös lisää ja aihealueet, joista käytiin lopulta keskustelua, olivat *kulttuuri, passit ja muut dokumentit, terveys, teknologia, paluumuuttajille suunnatut palvelut, äänestäminen sekä työelämään liittyvät asiat*.

Työpajan aikana kerätty materiaali löytyy Mural-pohjalta [Ulkosuomalaisstrategia- Työpajat 2- Tutkijat • SM Finland \(mural.co\)](#)

Työpajan lopuksi osallistujat saivat antaa vapaasti palautetta työpajan toteutuksesta. Osallistujat kiittelivät työpajasta, sillä tämä oli ensimmäinen kerta, kun joku Suomesta on ottanut heihin yhteyttä ja kysynyt heidän mielipiteitään tässä asiassa. Osallistujista oli hienoa, että juuri tutkijoita haluttiin kuulla. Myös työpajan toteutustapa sai kiitosta.

Kulttuuri, koulutus ja identiteetti

1) **Kulttuurinen avoimuus** nousi kaikkien osallistujien toiveissa. Yleiseen ilmapiiriin toivottiin muutosta avoimempaan, kannustavampaan ja kansainvälisempään suuntaan. Avoimuuden puute oli myös osalla syynä ulkomaille muuttoon ja siihen, ettei Suomeen palaaminen houkuttanut, etenkin ulkomaalaisen puolison näkökulmasta.

2) Osallistujat toivoivat, että heidän asiantuntijuuttaan tuotaisiin paremmin esille ja arvostettaisiin. Osallistujat kokivat olevansa Suomelle arvokkaita osajia ja toivoivat, että tämä näkyisi myös konkreettisesti.

3) YLE Areenan ja muiden vastaavien **kulttuuripalveluiden toivottiin olevan saatavilla myös ulkomailta**.

4) **Suomi-koulujen toimintaa** pidettiin erittäin tärkeänä ja tämän toivottiin jatkuvan. Etenkin osallistujien lasten kielenkehityksen osalta kouluilla on suuri merkitys.

5) Työpajan lopussa osallistujat toivat esiin, että he **osallistuisivat osaltaan mielellään modernimman ja avoimemman Suomi-kuvan rakentamiseen**. Tällaista myös todella kaivattiin. Yksi osallistuja toi esille, että Suomea voisi suositella kollegoille, jos maahanmuuttopolitiikka olisi ulkomaalaisia kohtaan sujuvampaa ja ilmapiiri avoimempaa.

Työelämä

1) **Työelämän inklusiivisuus**. Toiveena nousi esiin jokin konkreettinen keino, jolla työnantaja voisi näyttää olevansa inklusiivinen (mm. ”leima”) ja työllistävänsä osajia kansalaisuuksien sijaan. Tämä lisäisi avoimuutta työelämässä.

2) Osallistujat toivoivat sujuvuutta ja selkeyttä mahdollisuuteen **työskennellä Suomessa tai suomalaiselle työnantajalle**. Etenkin verotukselliset seikat koettiin jopa niin haastaviksi, etteivät suomalaiset työnantajat

halua palkata ulkomailta, sillä veroasioiden selvittäminen ja hoitaminen tuo paljon lisää hallinnollisia kustannuksia. Veroasioita toivottiin selkeämmiksi, jotta töiden tekeminen suomalaiselle työnantajalle olisi mahdollista.

3) **Tutkimuksen rahoitus.** Tutkimuksen rahoitusmallit Suomessa koettiin haastavaksi. Mahdollisista rahoitusmalleista toivottiin ja tukea rahoituksen hakemiseen.

4) Kaikki osallistujat toivoivat mahdollisuutta **matalan kynnyksen tutkijavaihtoihin** maiden välillä myös vanhemmille tutkijoille.

5) Osallistujat näkivät tarvetta **verkostoitumisen lisäämiseen**. Verkostoihin käsiksi pääseminen koettiin haastavana. Tähän ehdotettiin mm. LinkedIn-ryhmää tai muuta vastaavaa helposti lähestyttävää toimintaa. Ideana nousi esiin myös kevyet alueelliset työryhmät, joihin tutkijat voisivat osallistua ja jakaa ajatuksiaan. Suomen tutkijayhteisöön verkostoitumisen osalta ehdotettiin esim. Suomen yliopistoverkoston järjestämiä online-tapahtumia, joihin voisi osallistua myös EU:n ulkopuolelta.

Paluumuutto ja Suomessa käyminen

1) Ehdottomasti eniten muutosta toivottiin **ulkosuomalaisten kumppaneiden ja perheiden huomioon ottamiseen**. Etenkin työllisyyteen liittyvät palvelut koettiin tarpeellisina. Moni osallistuja piti Suomeen muuttoon on mahdollista, sillä ulkomaalainen kumppani ei työllistyisi Suomessa. Jotta paluumuutto olisi mahdollista, kumppaneille tulisi tarjota paljon nykyistä enemmän tukea työllistymiseen ja kotoutumiseen. Tämä liittyi osaltaan myös toiveeseen avoimmasta kulttuurista.

2) Osallistujat nostivat esiin, että paluumuuttoon houkuttelun kannalta keskeinen kohderyhmä on **ulkosuomalaisten nuoret lapset**, joilla on monen kulttuurin näkökulma. Heitä varten tulisi myös olla palveluita mm. kohdennettuja työharjoitteluja Suomessa ilman pelkoa siitä, että joutuu syrjityksi ulkomaalaisen nimen perusteella. Myös ulkosuomalaislapsia voitaisiin hyödyntää avoimen ilmapiirin luomisessa erilaisilla matalan kynnyksen vaihto-ohjelmilla.

3) **Lasten koulunkäynti Suomessa.** Lasten koulujen osalta toivottiin lisää tietoa, miten toimitaan tilanteissa, jos muuttaa vain hetkeksi Suomeen. Myös koordinointi muiden maiden koulujen kanssa mietitytti, sillä mm. lukukaudet ovat eri aikoihin.

Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen

1) **Passin uusiminen** sähköisestä nähtiin tärkeänä. Passien uusimisen prosessi koettiin jopa niin hankalaksi, että se kannustaa hakemaan asuinmaan kansalaisuutta.

2) Lisäksi mainittiin haasteet **muiden virallisten asiakirjojen hankkimisessa ja käännättämisessä**.

Terveys

1) **Terveystietojen toimivaa vaihtoa** Suomen ja asuinmaan välillä toivottiin kehitettävän. Tarpeellisena nähtiin paremmin toimivat online- terveysalustat, jotta kommunikointi suomalaisen ja ulkomaalaisen terveydenhuollon välillä olisi sujuvampaa. Tilanteet, joissa hoito oli aloitettu Suomessa ja sitä tulisi jatkaa ulkomailta olivat haastavia, sillä tieto ei kulje maiden välillä sujuvasti. Lisäksi tiedonvaihto sosiaaliturvan osalta etenkin EU alueella nähtiin tärkeänä.

Äänestys

1) Kaikki osallistujat toivoivat mahdollisuutta **sähköiseen äänestykseen**.

Yhteenveto työpajasta

Osallistujat kokivat, että **ulkosuomalaistutkijoille ei ole tällä hetkellä kohdennettuja palveluita**, eikä heidän **suhdettaan Suomen akateemiseen yhteisöön tueta**. Sama koski mahdollista osatyöskentelyä Suomeen. Osallistujat olivatkin olleet hämmästyneitä siitä, että sisäministeriö oli heihin yhteydessä ulkosuomalaisstrategiaan liittyen. Osallistujilla ja heidän puolisoillaan oli paremmat mahdollisuudet työllistyä ulkomailla, joten Suomeen muutto ei näyttäytynyt vaihtoehdolta. Suomelta kaivattiin lisää avoimuutta, jota osallistujien asuinmaissa koettiin olevan enemmän.

Työpajan alussa suurin osa osallistujista suhtautui kriittisesti Suomeen liittyviin verkostoitumismahdollisuuksiin kuten suurlähetystöjen ja alumniverkoston apuun. Työpajan edetessä osallistujat kuitenkin heräsivät pohtimaan verkostoitumisen mahdollisuuksia ja mahdollisuuksia näiden lisäämiseksi. Esimerkiksi yksi osallistuja kertoi, ettei tiennyt miten tavoittaa suomalaiset tutkijat työnantajaratkaisun tarkoituksessa. Työpajan lopussa osallistujat innostuivat perustamaan oman LinkedIn ryhmän.

Kestävän kehityksen periaatteet ovat ulkosuomalaisstrategian valmistelussa kantavana teemana. Tämä huomioiden voitaisiin pohtia, miten erityisesti kestävästä kehityksestä edistävien ulkosuomalaistutkijoiden työtä voitaisiin tukea.

Kootut ideat

	Naiset	Nuoret	Seniorit	Tutkijat
Kulttuuri, koulutus ja identiteetti	1) Lapsille ja nuorille suunnattujen opinto- ja kielipalveluiden kehittäminen 2) Kevyempi oppimis- mahdollisuus teini-ikäisille 3) Nuorisotyön saatavuus ulkomaille 4) Suomalaisten kulttuuripalveluiden saatavuus ulkomailla 5) Monimuotoisen identiteetin arvostus 6) Kansainvälinen osaaja -brändin kehittäminen	1) Ulkosuomalaisnuorille suunnatut leirit 2) Matalan kynnyksen vaihdot lukioihin ja yliopistoihin 3) Suurlähetystöjen järjestämät tapahtumat ulkosuomalaisnuorille 4) Online-alustat, joiden kautta voi tutustua muihin suomalaisiin ja ulkosuomalasiin nuoriin 5) Online-teemakurssit 6) Matkailu-opas, joka yhdistää suomalaisia ja ulkosuomalaisia nuoria	1) Kulttuuripalvelut etämahdollisuudella, joihin voi osallistua lastenlasten kanssa 2) Suomalaisten kulttuuripalveluiden saatavuus ulkomailla 3) Vanhemmalle väestölle suunnatut online- kurssit	1) Kulttuurinen avoimuus 2) Konkreettinen asiantuntijuuden varmistaminen 3) Suomalaisten kulttuuripalveluiden saatavuus ulkomailla 4) Suomi-koulujen jatkuvuuden varmistaminen
Työelämä	1) Ulkomaisten tutkintojen kelpoisuus Suomessa	<i>1) Työharjoittelu tai kesätyö Suomessa</i>	-	1) Inklusiivisen työnantajan leima 2) Selkeys mm. verotuksellisiin

	<p>2) Verotuksellinen selkeys, joka mahdollistaa osatyöskentelyn Suomeen</p> <p>3) Suomeen yhdistävien verkostojen kehittäminen</p> <p>4) Ulkosuomalaisien hyödyntäminen korkeakouluopinnoissa</p>			<p>seikkoihin liittyen Suomessa työskentelyyn</p> <p>3) Tietoa rahoituksesta</p> <p>4) <i>Tutkijavaihdot maiden välillä vanhemmille tutkijoille</i></p> <p>5) Verkostojen lisääminen</p>
<p>Paluumuutto ja Suomessa käyminen</p>	<p>1) Paluumuuttoon liittyvä valmennus</p> <p>2) Paluumuuttaja käsitteen päivittäminen</p> <p>3) Sivustot/paketit, joihin koottu kaikki paluumuuttoon tarvittava tieto</p>	<p>1) Ulkosuomalaisnuorille suunnatut teemamatkat Suomeen</p> <p>2) Käydessä Suomessa mahdollisuus tutustua suomalaisiin nuoriin</p>	<p>1) Terveyspalvelut saataville ensimmäisestä muuttopäivästä alkaen</p> <p>2) Paluumuuttoon liittyvä tuki</p> <p>3) Matkavakuutusten saaminen iäkkäänä</p>	<p>1) Tuki perheille työhaussa</p> <p>2) Ulkosuomalaisten nuoret lapset potentiaalinen paluumuuton kohde</p> <p>3) Lasten väliaikaisen koulun järjestäminen</p>
<p>Passit, muut dokumentit ja viranomaisasioiden hoitaminen</p>	<p>1) Vahvan tunnistautumisen kehittäminen</p> <p>2) Sähköinen passi mahdolliseksi ulkosuomalaisille</p> <p>3) Online- alusta, jonne on koottu omat viranomaisdokumentit</p> <p>4) Vanhempien asioiden hoitaminen ulkomailta käsin</p>	-	<p>1) Sähköinen passi mahdolliseksi ulkosuomalaisille</p> <p>2) Vahvan tunnistautumisen kehittäminen</p> <p>3) Viranomaisdokumenttien käännöspalvelut</p> <p>4) Viestinnän kehittäminen</p>	<p>1) Sähköinen passi mahdolliseksi ulkosuomalaisille</p> <p>2) Viranomaisdokumenttien saaminen ja niiden käännöspalveluiden saaminen sähköisesti</p>
<p>Terveys</p>	<p>1) Toimiva terveystietojen vaihto maiden välillä</p> <p>2) Suomenkielisten mielenterveys palveluiden saaminen ulkomailla</p>	-	<p>1) Tietoa vanhuuden suunnittelusta ulkomailla</p> <p>2) Terveyspalvelut suomen kielellä</p>	<p>1) Toimiva terveystietojen vaihto maiden välillä</p>
<p>Äänestys</p>	<p>1) Sähköinen äänestys</p>	-	<p>1) Sähköinen äänestys</p>	<p>1) Sähköinen äänestys</p>

Armeija	1) Kielellisen tuen vahvistaminen armeijan aikana 2) Lisää tiedotusta mahdollisuuksista	2) Ulkosuomalaisille suunnattu armeija maaseudulla	-	-
----------------	--	--	---	---

Yhteenveto

Jokainen ulkosuomalainen edustaa Suomea ja toimii omissa asuinmaassaan Suomen lähettiläänä. Tämän takia heidän näkökantojaan ja huomioitaan on tärkeää kuunnella. Ulkosuomalaisstrategia antaa mahdollisuuden ulkosuomalaisten kuulemiselle ja heidän esiin nostamien seikkojen huomioimiselle. Valtionhallinnon kuulemismenettelyssä on tavanomaista kuulla erilaisia etujärjestöjä. Ulkosuomalaisstrategian valmistelussa halutaan tällä kertaa kuitenkin kuulla lisäksi tarpeita suoraan ulkosuomalaisilta itseltään.

Kuulemisprosessin yhteydessä esiin nousseita seikkoja pyritään huomioimaan ulkosuomalaisstrategian laadinnassa. Tätä varten on koottu taulukon, jossa työpajoissa esiin nousseet huomioit on kirjattu yhteen. Työpajoista on saatu paljon kiitosta. Osallistujat oli helppo löytää, joten ulkosuomalaiset selkeästi haluavat tulla kuulluiksi. Osallistujat olivat otettuja, että sisäministeriön kaltainen toimija oli heihin yhteydessä. Työpajat ovat herättäneet myös median huomion: esimerkiksi Sveriges Radio Finskasta on pyydetty haastattelua nuorten osallistamisesta osana strategian laadintaa. Työpajoissa nousi esiin asioita, jotka eivät kuulu ulkosuomalaisstrategia hankkeessa jo mukana oleville ministeriöille. Työpajan tuloksena tulisikin harkita, pitäisikö muita ministeriöitä kuten valtiovarainministeriö ja puolustusministeriö ottaa mukaan hankkeen valmisteluun. Työpajat tukevat ulkosuomalaisstrategiaa näin myös menettelyn osalta, sillä esiin on noussut uusia sidosryhmiä. Osallistujien nostamien haasteiden osalta täytyy ottaa huomioon, että kaikki esiin nostetut asiat eivät ole sellaisia, että valtionhallinnolla on mahdollisuus näihin vaikuttaa.

Yleisesti voidaan todeta, ettei työpajojen osallistujille ollut konkreettisesti heijastunut se, että Suomen valtio pitäisi heitä voimavarana. Monet osallistujat kertoivat, että he tekisivät mielellään töitä myös Suomeen ja näin jakaisivat tietotaitoaan ja kokemustaan. Tämä oli kuitenkin monelle haastavaa esimerkiksi verotuksellisten seikkojen tai verkostojen ja tiedon puutteen vuoksi. Näiden seikkojen tarkastelulla voitaisiin mahdollisesti edistää ulkosuomalaisten kansainvälisen osaamisen tuomista Suomeen. Myös kansainvälisen osaamisen arvostuksen puute ja suomalaisen yhteiskunnan sulkeutuneisuus korostuivat haasteina.

Työpajojen osallistujat pitivät yhteyttä Suomeen ja heitä kiinnostivat Suomessa tapahtuvat asiat. Ryhmä, jonka yhteys Suomeen ei ollut niin vahva, oli ulkosuomalaisnuoret, jotka eivät olleet asuneet Suomessa. Yhteys Suomeen rakentui heidän kohdallaan ainoastaan vanhempien kautta. Ulkosuomalaisnuoret mainittiin kuitenkin myös muiden työpajojen osallistujien toimesta potentiaalisten paluumuuttajina ja kansainvälisen tietotaidon tuojina, joten heidän huomioon ottamistaan ja kuulemistaan ulkosuomalaisia koskevassa päätöksenteossa olisikin syytä tarkastella lisää.

Asioiden hoitamisessa Suomen viranomaisten kanssa nousivat esiin erityisesti sähköisten palveluiden puutteet. Ulkosuomalaiset olisikin syytä huomioida erityisenä ryhmänä sähköistä tunnistautumista kehitettäessä. Lisäksi korostuivat ulkosuomalaisille erityisen keskeisenä kysymyksenä haasteet Suomen passin uusimisessa. Tämä oli johtanut jopa siihen, että osallistujat eivät uusineet passejaan vaan päätyivät hakemaan asuinmaansa kansalaisuutta. Toisena vastaavana teemana mainittiin sähköinen äänestys, jota toivottiin kehitettävän kiireellisesti. Mahdollisuus uusii passi sähköisesti ulkomailta käsin sekä sähköinen äänestys mahdollisuus tukisivat myös ulkosuomalaisstrategiassa asetettua kestävä kehityksen tavoitetta. Erilaisen teemojen yhteydessä tarve kootulle, helposti saavutettavalle tiedolle nousi esiin. Osallistujat kaipaavat erityisesti omalle ryhmälleen kohdennettua tietoa. Selkeä tiedottamisen kanava olisikin yksi idea, jota työpajojen pohjalta voitaisiin kehittää.

Työpajoissa korostui tarve erilaisten verkostojen luomiselle. Tähän liittyen nuoret, seniorit sekä tutkijat korostivat suurlähetystöjen mahdollisuutta fasilitoida verkostojen syntymistä mm. tapahtumilla. Ulkosuomalaisten verkostoitumista voitaisiin tukea mm. erilaisilla online-alustoilla, joiden kautta heille voidaan kohdentaa lisäksi tietotusta ja koulutusta.

Työpajat toimivat sekä verkostoitumis- että info-tilaisuutena. Tämän, ja saadun palautteen perusteella, työpajojen järjestämistä voidaan suositella menetelmänä myös muissa hankkeissa. Pienryhmissä käytiin vilkasta keskustelua ja uskomme, että jokainen osallistuja tunsu tulleen kuulluksi. Työpajat olivat antoisia niin sisäministeriön asiantuntijoille kuin palautteen perusteella myös osallistujille itselleen. Kaikki työpajojen osallistujat halusivat tulla kuulluiksi ja osallistua enemmän. Ulkosuomalaisten osallisuuden lisäämiselle heitä koskevassa päätöksenteossa on selkeästi tilausta.